

POSTANOWIENIE

Dnia 23 maja 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Antoni Górski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa L. S.

przeciwko Wspólnocie Mieszkaniowej budynku przy ul. K. [...]

w W.

z udziałem interwenienta ubocznego po stronie pozwanej C. P.

o ustalenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 23 maja 2013 r.,

zażalenia powódki na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 31 stycznia 2013 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 31 stycznia 2013 r. odrzucił skargę kasacyjną powódki L. S. od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 28 czerwca 2012 r. wskazując, że nie została ona opłacona w terminie przewidzianym w art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.; dalej: „u.k.s.c.”). Postanowienie zwalniające powódkę częściowo od kosztów sądowych, tj. od opłaty od skargi kasacyjnej ponad kwotę 500 zł, zostało doręczone pełnomocnikowi powódki w dniu 15 stycznia 2013 r. Tygodniowy termin do uiszczenia opłaty, od której powódka nie została zwolniona upłynął w dniu 22 stycznia 2013 r. zaś pełnomocnik brakującą część opłaty uiscił w dniu 30 stycznia 2013 r.

W zażaleniu na powyższe postanowienie powódka zarzuciła naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c., oraz art. 112 ust. 3 u.k.s.c. i wniosła o jego uchylenie w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 112 ust. 3 u.k.s.c. - w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 7, poz. 45), która weszła w życie z dniem 19 kwietnia 2010 r. – jeżeli pismo podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia, zostało wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego i wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma został oddalony, tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia, a gdy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym - od dnia jego ogłoszenia. Wyłączona została przy tym zasada przewidziana w art. 112 ust. 2 u.k.s.c., wedle której, jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zgłoszony przed upływem terminu do opłacenia pisma został prawomocnie oddalony, przewodniczący zwraca stronę do opłacenia złożonego pisma na podstawie art. 130 k.p.c.

Zmiana treści art. 112 u.k.s.c. dokonana wzmiankowaną ustawą miała na celu przyspieszenie postępowania w sytuacji, w której czynności za stronę wykonuje profesjonalny pełnomocnik, a charakter tych czynności nie wymaga

dodatkowych wskazówek ze strony sądu. Pełnomocnik taki ma - co do zasady - obowiązek samodzielnego określenia i wniesienia opłaty stałej lub stosunkowej, obliczonej od podanej przez stronę wartości przedmiotu sporu (art. 130² § 1 k.p.c.).

Artykuł 112 ust. 3 u.k.s.c. nie tylko wyznacza termin do uiszczenia opłaty w razie prawomocnego oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, ale jednocześnie wyłącza możliwość wdrożenia postępowania naprawczego określonego w art. 130 § 1 k.p.c., co oznacza, że profesjonalny pełnomocnik powinien sam obliczyć i uiścić należną opłatę (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2011 r., V CZ 30/11, niepubl.).

Powódka reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika w niniejszej sprawie została zwolniona od obowiązku uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej ponad kwotę 500zł, a w pozostałym zakresie jej wnioszek o zwolnienie od kosztów sądowych został oddalony.

Wobec częściowego oddalenia wniosku zobowiązana była zatem z mocy ustawy do uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej w terminie tygodniowym od dnia doręczenia postanowienia Sądu Apelacyjnego tj. od dnia 15 stycznia 2013 r. (k. 594), czego nie dopełniła.

Podkreślić należy, że ustawodawca w art. 112 u.k.s.c. nie ograniczył zastosowania normy w nim wyrażonej do całkowitego albo częściowego oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że szczególna regulacja zawarta w art. 112 ust. 3 u.k.s.c. dotyczy zarówno oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w całości, jak i w części (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2011 r., III CZ 70/10, niepubl., z dnia 23 marca 2011 r., V CZ 116/10, niepubl., z dnia 2 czerwca 2011 r., I CZ 51/11, niepubl., z dnia 6 lipca 2011 r., I CZ 72/11, niepubl., z dnia 28 września 2011 r., I CZ 86/11, niepubl., z dnia 9 listopada 2011 r., II CZ 88/11, niepubl. i z dnia 9 listopada 2011 r., II CZ 100/11, niepubl.).

Ponadto, jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 2 czerwca 2011 r. (I CZ 51/11, nie publ.) za takim rozumieniem art. 112 ust. 3 u.k.s.c. przemawia cel jego ustanowienia, aktualny także w razie częściowego oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, polegający na przyspieszeniu

postępowań sądowych oraz odciążeniu sądów od dokonywania czynności związanych z wzywaniem stron reprezentowanych przez profesjonalnych pełnomocników o uiszczenie opłat sądowych w sytuacji, gdy konieczność uiszczenia opłaty i jej wysokość wynika jednoznacznie z przepisów u.k.s.c. oraz orzeczeń sądów w przedmiocie złożonego przez stronę wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych.

Prezentowany przez skarżącą pogląd, zgodnie z którym, w razie oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych strony reprezentowanej przez zawodowego pełnomocnika, przewodniczący powinien na podstawie stosowanego odpowiednio art. 130 § 1 k.p.c. wezwać pełnomocnika do opłacenia środka zaskarżenia w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia tego środka, był aktualny przed nowelizacją art. 112 u.k.s.c. Jednakże od dnia 19 kwietnia 2010 r. przepis ten w ustępie 3 wyraźnie wykluczył możliwość stosowania w takiej sytuacji art. 130 k.p.c. i wzywania pełnomocnika do uiszczenia opłaty (porównaj między innymi postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2011r. V CZ 30/11, z dnia 23 marca 2011 r. V CZ 7/11, z dnia 28 września 2011 r. I CZ 86/11 oraz uzasadnienie uchwały tego Sądu z dnia 9 lutego 2012 r. III CZP 92/11, niepubl.).

Odwołanie się przez skarżącą do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2012 r. (III CZP 92/11) nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie bowiem stan faktyczny, na podstawie którego zapadła przedmiotowa uchwała dotyczył sytuacji, gdy strona, mimo iż reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wniosła apelację osobiście.

Sąd Najwyższy podkreślił przy tym, że zakres zastosowania art. 112 ust. 3 u.k.s.c. ograniczony został do tych pism podlegających opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia, które zostały wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego.

Ograniczenie dotkliwych dla strony skutków zaniechania opłacenia pisma a zwłaszcza środka odwoławczego tylko do czynności dokonanych przez pełnomocników, odpowiada przyjętym rozwiązaniom pozwalającym także stronom osobiście dokonywać wszelkich czynności procesowych, niezależnie od czynności podejmowanych przez ustanowionych pełnomocników procesowych (art. 86 k.p.c.).

Wskazał ponadto, że wniesienie osobiście przez stronę środka odwoławczego jest wyrazem realizacji przysługujących stronie uprawnień procesowych, których nie ogranicza ustanowienie pełnomocnika. Tym samym przyjął, wbrew twierdzeniom strony skarżącej, że w ustawie jednoznacznie przewiduje się surową sankcję właśnie w odniesieniu do pism wnoszonych przez pełnomocnika, natomiast brak jest podstaw do uznania, że tą samą sankcją objęte są pisma wniesione osobiście przez stronę, nawet jeśli strona ta jest reprezentowana w sprawie przez profesjonalnego pełnomocnika.

Z kolei w tezie uchwały z dnia 16 listopada 2012 r. (III CZP 56/12) wskazał, że przepis art. 112 ust. 3 u.k.s.c. ma zastosowanie także w razie częściowego oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych zawartego w zarzutach od nakazu zapłaty wniesionych przez stronę reprezentowaną przez pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym. W uzasadnieniu podkreślił, że skutków wynikających z art. 112 ust. 3 u.k.s.c. nie uchyla nawet bezpodstawne wezwanie strony do uiszczenia opłaty sądowej w razie nieuiszczenia opłaty w terminie określonym w tym przepisie. Odmienna wykładnia art. 112 ust. 3 u.k.s.c., za którą odpowiedział się Sąd Apelacyjny przedstawiający zagadnienie prawne i którą szeroko przytoczyła strona skarżąca w zażaleniu, musiałaby prowadzić do wniosku, że jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych został złożony przed wezwaniem przewodniczącego sądu do uiszczenia opłaty, to sytuacja powstała w następstwie negatywnego rozpoznania wniosku strony o zwolnienie od kosztów sądowych nie podpadałaby nie tylko pod zakres regulacji zawartej w art. 112 ust. 3 u.k.s.c., ale także pod zakres normy zawartej w art. 112 ust. 2 u.k.s.c.

Zaznaczył ponadto, że obowiązek uiszczenia przez stronę należnej opłaty po doręczeniu postanowienia wymaga jedynie jej obliczenia przez pełnomocnika strony. Zwrócił przy tym uwagę, że nałożenie przez ustawodawcę obowiązku samoobliczania przez profesjonalnych pełnomocników opłat w wysokości stałej lub stosunkowej od środków odwoławczych lub środków zaskarżenia było przedmiotem kontroli Trybunału Konstytucyjnego, który uznał rozwiązanie to za zgodne z Konstytucją.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny zasadnie odrzucił skargę kasacyjną powódki jako nieopłaconą, co skutkuje oddaleniem zażalenia powódki jako bezzasadnego, na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁴ k.p.c.